

מדינת ישראל

משרד החינוך

- א. סוג הבחינה: בגרות לבתי-ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרנניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ב, 2002
מספר השאלון: 905061
לנבחנים אקסטרנניים – 43

חיבור עברי והבנה

לעולים חדשים

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – הבנה – (15+35) – 50 נקודות
פרק שני – חיבור – (50×1) – 50 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: מילון עברי-לועזי/לועזי-עברי ו/או מילון עברי-עברי, לפי בחירת התלמיד.
- ד. הוראות מיוחדות: 1. רשום את מספר השאלה בראש כל תשובה.
2. שים לב לכתב, לכתוב ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טיוטה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

פרק ראשון – הבנה (50 נקודות)

בפרק זה עשר שאלות. עליך לענות על כולן.

הבנת קטע (35 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על כל השאלות 1-9 שאחריו.

קפסולת* הזמן

(מעובד על-פי מאמרים של ע' בן-בסט, מסע אחר, נובמבר 1999, ינואר 2000)

- פסקה א היסטוריונים וארכאולוגים טוענים שבמקרים רבים אבד מידע חשוב מאוד על תרבויות עתיקות.
- 5 לדוגמה, אנחנו יכולים להסביר לאיזה צורך בנו את הפירמידות במצרים, אבל איננו יכולים להסביר לשם מה הקימו את הפסלים הענקיים שנמצאו באחד האיים באוקיינוס השקט, או למה שימשה "פירמידת הג'רח" שהתגלתה במקסיקו. כמו כן, איננו מבינים מה כתוב על דסקית שנמצאה באי פרתים, ועליה סימנים בכתב בלתי ידוע.
- פסקה ב בגלל החשש שמידע חשוב על תרבות בזמן מסוים לאבד, הציע המחנך ת' גייקופס לפני שבעים שנה בערך את הרעיון של "קפסולת זמן". גייקופס הציע להכניס לתובה סגורה פריטים מסוגים שונים, שמאפיינים את התרבות בימינו ומבטאים את ההישגים של האדם בתחומים שונים. כל זאת כדי שהדורות הבאים יכירו את התרבות של ימינו.
- פסקה ג הצעתו של גייקופס עוררה התלהבות רבה, ואמנם באטלנטה שבארצות-הברית בנו חדר סגור היטב, ובניו-יורק הניחו עמוק באדמה מכל מתכת. בשני המקומות האלה שמו חפצים שבני-אדם משתמשים בהם בחיי היום-יום, כמו: טלפון, רדיו, כלי מטבח ובגדים, וגם הקלטות של נאומים שהשמיעו מנהיגי העולם, ספרים מן הספרות הקלאסית, ספר תנ"ך, הברית החדשה והקוראן. למתקנים אלה ניתן השם "קפסולת הזמן".
- פסקה ד גם בישראל הטמינו באדמה "קפסולת זמן" לקראת שנת 2000. "קפסולת הזמן" הישראלית היא גליל מתכת מכוסה בטון, שמעליו נבנתה פירמידה קטנה. על הפירמידה נכתב הסבר קצר על הקפסולה בעברית, בערבית ובאנגלית. בקפסולה זו שמו, בין השאר, את החפצים האלה: ספר תנ"ך, מגילת העצמאות, מכנסי גיינס, טלפון סלולרי, קלף של מזוזה, כדורגל, תוכנת גלישה באינטרנט, מחשב טניס, פיצוחים, סנדלים, כיפה, משחק "שש-בש", במבה, כפיה, טפספות מים להשקיה, תבלינים, יצירות ספרות מאת סופרים ישראלים והקלטות של מלחינים ישראלים.
- פסקה ה כיצד מסבירים את הצורך של בני-האדם לבנות "קפסולת זמן"? יש חוקרים הטוענים כי מאז ומעולם בני-האדם רצו שהדורות הבאים ידעו מה הם עשו ויזכרו אותם. למשל, הפירמידות במצרים, המקדשים, הארמונות וציורי הקיר – כל אלה נוצרו בראש ובראשונה כדי לפגור מלכים וקיסרים גם לאחר מותם. חוקרים אחרים טוענים שהבניינים והחפצים שנותרו מן העבר מילאו תפקידים חשובים בחיי הדת והחברה של זמנם, ולא הוקמו רק כדי שיזכרו את השליטים.

* קפסולה – קופסה

** דסקית – לוח עגול קטן

פסקה ו מהי מטרתה של "קפסולת הזמן" המודרנית? האם זוהי דרך לפאר את מעשי ידינו? אולי זה אמצעי להתגבר על החרדה מפני עתיד שבו האמונה שלנו, אורח החיים שלנו והמנהגים החשובים לנו היום עלולים להפוך חסרי משמעות? בכל מקרה, זהו ניסיון שלנו לספר לדורות הבאים משהו על עצמנו. 35

השאלות

1. בשורות 4-7 מוזכרים שלושה שרידים מהעולם העתיק: הפסלים הענקיים באי באוקיינוס השקט, הפירמידה במקסיקו והדסקית מהאי כרתים. לָשֶׁם מה מוזכרים שרידים אלה? (4 נקודות)
2. מדוע הציע ת' ג'ייקובס את הרעיון של "קפסולת זמן"? (3 נקודות)
3. לפניך ארבעה משפטים הנוגעים ל"קפסולת הזמן".
העתק למחברתך את המשפט הנכון.
מהו התפקיד העיקרי של "קפסולת הזמן"?
  - (1) לשמור בתוכה סוגים שונים של כלי עבודה שמשמשים בהם בתקופתנו.
  - (2) לשמור בתוכה פריטים שמאפיינים את התרבות של תקופתנו, עבור הדורות הבאים.
  - (3) ללמד את הדורות הבאים על סגנונות הבנייה של ארמונות ומקדשים בעבר.
  - (4) להסביר לדורות הבאים איך בנו את הפירמידות במצרים.(3 נקודות)
4. ציין שלוש צורות של "קפסולת זמן" המתוארות בקטע. (3 נקודות)
5. הפריטים שהוכנסו ל"קפסולת הזמן" הישראלית נבחרו לפי המאפיינים האלה: תרבות, דת ורוח; טכנולוגיה חדשה; מזון; פריטי לבוש; משחקים. הבא שתי דוגמאות לכל מאפיין. (5 נקודות)
6. לפי פסקה ה, לָשֶׁם מה הקימו בניינים מפוארים בעבר? ציין שתי מטרות שונות. (4 נקודות)

7. למה בקטע מכוונות המילים המודגשות בקו:

- (1) עליה סימנים (שורה 6)
  - (2) למתקנים אלה (שורה 17)
  - (3) בקפסולה זו (שורה 21)
  - (4) מה הם עשו (שורה 27)
- (4 נקודות)

8. הסבר את המילים והביטויים שבסעיפים א-ד שלפניך לפי ההקשר בקטע.

העתק למחברתך את האותיות א-ד, וכתוב ליד כל אות את התשובה הנכונה מבין האפשרויות (1)-(4). (6 נקודות)

א. מהי המשמעות של המילה "חשש" (שורה 8)?

- (1) תחושה
- (2) סוד
- (3) פחד
- (4) חוש

ב. מהי המשמעות של הביטוי "מאז ומעולם" (שורה 27)?

- (1) מְתִמֵּד
- (2) בעבר
- (3) בעתיד
- (4) אף פעם

ג. מהי המשמעות של הביטוי "בראש ובראשונה" (שורה 29)?

- (1) בפעם הראשונה
- (2) בעיקר
- (3) לבסוף
- (4) לפי הסדר

ד. מהי המשמעות של הביטוי "אוֹרַח חיים" (שורות 33-34)?

- (1) סיפור חיים
- (2) בעל חיים
- (3) דרך חיים
- (4) אוֹרַח חיים

9. **העתק** למחברתך את התשובה הנכונה.

במה בעיקר הקטע עוסק?

- (1) בעיה ופתרון
- (2) עמדה ונימוקים
- (3) הנחה וביסוסה
- (4) תופעה וחסרונותיה

(3 נקודות)

10. קרא את הקטע שלפניך, והשלים בו את המילים החסרות.
העתק למחברתך את המספרים (1)-(15), וכתוב ליד כל מספר רק את המילה שהשלמת.
(15 נקודות)

לקרוא עיתון

(מעובד על-פי קטע מהספר, **לקרוא עיתון... ועוד איד!**, מאת א' ווהל, ש' ליפקין, ה' אנוש, 1996)

כמעט כל אחד מאתנו משתמש בעיתון. כל אחד לפי צרכיו ולפי טעמו. העיתון מספק לנו חומר רב ומגוון בנושאים רבים.

הוא מוסר מידע על (1) _____ שְׁקָרוּ, או שעומדים לקרות, בישראל ובעולם. הוא גם (2) _____ מדוע קרה מה שקרה. העיתון מדווח גם (3) _____ נושאים שאינם קשורים לחדשות. בעיתון יש גם מדורים שתפקידם לשעשע (4) _____ הקוראים, כמו תשבצים וקריקטורות. בעיתון מוצאים גם (5) _____ שקשור לחיי יום-יום, כמו תְּחִיזֵית מְזַג (6) _____, מספרי טלפון לשעת חירום ומודעות מסחריות.

קל לקרוא (7) _____ . הידיעות כתובות בעברית קלה, והכותרות עוזרות (8) _____ במה מדובר. הבעיה היא שאנשים רבים (9) _____ לְמִידֵעַ בעיתון כאילו הוא אמת מוחלטת, כאילו היה "תורה מסיני". (10) _____ אלה מאמינים בכל מה שכתוב בעיתון ושוכחים שגם (11) _____ הם בני-אדם.

העיתונאים משתדלים לדייק ולכתוב את האמת, (12) _____ גם הם עלולים לטעות. לפעמים הם מביעים את (13) _____ האישית שלהם, לכן עֲלֵינוּ לקרוא את העיתון באופן (14) _____ ולא להתייחס לדברים הכתובים בו כאילו הם (15) _____ מוחלטת.

פרק שני – חיבור (50 נקודות)

כתוב (בהיקף של עמוד אחד בערך) על אחד מהנושאים 11-13.

11. קפסולת זמן משפחתית

בחר בחפצים שהיית רוצה להכניס לקפסולת זמן משפחתית. כתוב חיבור ובו תתאר את החפצים, ותסביר את המשמעות המיוחדת שיש לכל אחד מהם בחיך.

12. המוזאון כחוויה תרבותית

הביקור במוזאון מפגיש את האדם עם ציורים, עם פסלים, עם מטבעות עתיקים, עם חלליות העתיד, עם שלדי דינוזאורים ועוד. כתוב חיבור ובו תתאר ביקור שערכת במוזאון. חווה את דעתך על שאלות שביקור כזה מעורר: מהו הערך התרבותי של הביקור? מה יכולות להיות ההסתייגויות ממנו?

13. תרבות חדשה – תרבות ישנה

לעתים קרובות עולים חדשים מנסים להשתלב במהירות בתרבות החדשה ולוותר על התרבות שלהם. כתוב חיבור ובו תביע את דעתך על תופעה זו, ותפרט כיצד היא עשויה להשפיע על העולים.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך